

Homovervolging in beeld

Tentoonstellingsmaker/museumconsulent Klaus Müller heeft gelijk als hij beweert dat homoseksualiteit in musea en archieven goeddeels onzichtbaar blijft. Zeker vergeleken met andere media - televisie, film, literatuur of theater - waar homoseksualiteit meer vanzelfsprekend deel van ging uitmaken. Ofschoon ook in musea homo's werkzaam zijn, mijden zij, wellicht uit culturele correctheid, het onderwerp en zien daarmee de emancipatoire noodzaak over het hoofd. Dat het juist nu van belang is homoseksualiteit een rol te geven in musea en hun educatie – vooral voor allochtone Nederlanders - mag duidelijk zijn.

Vanuit die optiek lijkt de door Müller samengestelde reizende tentoonstelling 'Wie kan ik nog vertrouwen? – homoseksuele mannen en lesbische vrouwen in nazi Duitsland en bezet Nederland; tussen 1933 en 1945' meer dan zinvol. Zwaartepunt ligt op vervolging en verzet. Het is de eerste keer dat in Nederland deze 'zwarte bladzijde van de homogeschiedenis' in beeld wordt gebracht.

Dat in Nederland homoseksuelen niet aanwijsbaar om hun geaardheid werden opgepakt, doet weinig af aan de noodzaak van de tentoonstelling. Deze reisde vanuit Herinneringscentrum Westerbork naar het Verzetsmuseum in Amsterdam. Krantenknipsels uit onder meer *Storm*, het orgaan van de Germaanse SS, beschrijven invallen tijdens gekostumeerde feestjes van de 'homosexueelen en hun aanhang die de pest zijn voor een samenleving in volkschen zin.'

Bij het maken van de tentoonstelling schrok Müller ervan hoe weinig materiaal er over dit onderwerp nog bestaat. Blijkbaar is, ook na de Tweede Wereldoorlog, veel vernietigd. Na terugkomst uit de kampen verzwegen de meeste slachtoffers ook voor eigen familie dat ze vanwege hun homoseksuele geaardheid waren ingesloten. Alleen in privé-verzamelingen en in het IHLIA (Internationaal Homo/Lesbisch Informatiecentrum en Archief) vond Müller de nodige foto's, voorwerpen en briefwisselingen. Daarop is de sobere, documentaire tentoonstelling, ontwerp Helder+Extravert, grotendeels gebaseerd.

Schemerlampen met teksten erop geven letterlijk gestalte aan de existentiële en sekseoverschrijdende vragen over vriendschap en vertrouwen. Een tijdslijn met gebeurtenissen illustreert de binnensluipende onderdrukking. Kabinetjes tonen diverse getuigenissen, die wellicht in pure filmvorm (niet als expositie) een sterkere uitwerking zouden hebben. Müller maakte eerder een grotere, indringende documentaire, waarin hij homogevangenen van destijds interviewde.

Van educatief belang is een krantje bij de expositie.

Met het ophangen van twee Iranese homo's in 2005 en het in elkaar slaan van een Amerikaanse homotoerist op Koninginnedag 2005 in Amsterdam eindigt de expositie in de actualiteit, als er nog actie te ondernemen valt tegen homohaat.

Chris Reinewald

MuseumVisie, 06/3, 30ste jaargang, herfst 2006

'Wie kan ik nog vertrouwen? - homoseksueel in nazi Duitsland en bezet Nederland, tussen 1933 en 1945'

Verzetsmuseum, Amsterdam

22 september tot 15 januari 2007

www.vertrouwen.nu

Ook publiceerde Müller een boek over dit onderwerp.